

fm istam vendere a non fm sensū suū. Si ve  
ro scit vel credit coitatem errare in estimatōe  
p̄cij rei: tunc nullo mō d̄z eam sequi. q̄ etiā si  
recipet rez a iustū precū: tū facēt oīra d̄scie  
tiam. Sed necē est sibi vt videat ne fingat sibi  
dubū vbi habet credulitatē a econuerso. Ex  
premissis p̄z aliq̄lter quis sit revalor a quō  
ac quōt modis emptor l' venditor se h̄ie p̄t ē  
sp̄du. q̄ aut scit vel credit. A. precū eē fm er  
roneā estimatōne p̄ re: istā nō d̄z sequi. Aut  
scit vel credit. A. p̄cium eē rez nō fm estima  
tione erroneā: istam d̄z sequi. Aut dubitat an  
A. p̄cium sit iustum: puta q̄ nulla ē estima  
vel erronea de re vendibili. a tunc d̄z recurrē  
ad rōem pensando sūptus. labores. etiā bona  
fide put melius p̄t fieri: nec non melioratō ēz  
siue realem siue estimatā: a iuxta istam rem  
vendere.

De regulis fm quas videri potest quō a q̄  
liter mercatores magis vel minus securi sint.

¶ Capitulum. iij.

**Q**ertius articulus erit primō de regul  
fm quas videri p̄t quō mercatores se  
curi esse p̄nt vel minus securi vel inse  
curi. Et sunt regule. xliij. Et p̄me quinq̄ sunt  
scoti. ¶ Prima ē omutatio negotiatiua: vbi

mutans intendit mercari de re quā acquirat  
q̄ emit nō vt vtat: sed vt vendat. a hoc cārius  
q̄ mutatio negotiatiua s̄: pecuniaria vel lu  
cratiua. **T**alis m̄q̄ mercatio ē vtilis reipub  
lice. pbat scotus. q̄ reipublice est vtile habē  
conseruatores rez venalium vt p̄mpte inueni  
ri possint ab indigentibus volentibus istas  
emere. In vltiori etiam gradu vtile ē reipb  
lice habere afferentes res necessarias quibus  
ista patria non abundat: a tñ vsus earum ē  
ibi vtilis a necessarius. Ex quo sequit̄ q̄ mer  
cator qui affert rem de patria vbi abundat:  
ad patriam vbi deficit: vel qui istam emptā  
conseruat vt p̄mpte inueniat venalis a volen  
te eam emere: habet actum vtilem reipublice  
**S**ecunda regula. negotiatio: qua mediāte  
quis debito modo lucrum intendit nihil de se  
inhonestū importat: sed licitum honestum a v  
tile bonū sibi a alijs: vt qñ aliquis lucrum de  
ratum negociādo querit quod ordīnat ad do  
m̄ sue sustentacōem vel etiā ad subueniend  
indigentib⁹: vel etiam cū negociationi inten  
dit p̄pter publicā vtilitatem: ne. s. res necērie  
ad vitam patrie defint: a lucrum expetit non  
quasi finē: sed q̄si in stipendiū laboz. **S**mā ē  
sc̄i thome. **T**ercia regula. mercator: talis p̄t  
iuxta diligentiā suam prudentiam a pericula



licite accipe in mutatione precium commens.  
**P**robat idē. quoniam nunquam in ope honesto re  
ipublice seruientē oꝛ de suo labore viūē honeste.  
honeste dico ppter meretrices lenones a in  
honeste viuentes. s̄ afferens ista vel seruās  
honeste seruit a vtilit̄ reipublice: ḡ ac̄. **Q**uarta  
regula. quū ad vendentē erigat̄ vt lō fide n̄  
h̄ il se crebat rōe vendicōis vltra iustū precium  
recipe tñ alia occasione posset aliqñ aliquid  
recipi vltra illud rōe donacōis. sicut qñ ille ex  
pietate a liberalit̄ daret **P**rimū pꝛ. qꝛ alias nō  
seruaret̄ eq̄litas iusticie inter datum a accep  
tum. **S**cđm pꝛ de se. **Q**uinta regula. satis pba  
bile videt̄ qꝛ qñ contrahentes sine dolo mutuo de  
se sunt cōtē q̄talē etiā cōtractū cōcomitē aliq̄  
donatio: p̄sertim cū precij taxatio relinq̄t̄ ip  
sis contrahentibꝫ vel mutantibꝫ. **P**ꝛ. qꝛ precisa  
taxatio precij interdū ignota ē vel dubia. **S**ꝫ du  
rū eēt mē hoies eē cōtractus in quibꝫ nō intēde  
rent aliq̄d sibi mutuo remittē de rigore precij  
precij vt p̄ tāto oēm cōtractū cōcomitē aliq̄ do  
natio. **S**eꝫ regula. quū nunq̄liceat scienter  
re carū viderē q̄ vꝫ; liz tñ eā carū viderē q̄ em  
pta sit si ē meliorata in se l̄ in hoim estimacōe  
**P**rimū pꝛ. qꝛ alias iniusticia cōmittēt̄ ppter  
ineq̄litate dāt̄ a accepti sciē. s̄m pꝛ ex meli  
oracōe. de q̄ vide m. ij. ar. m. iij. cōdi. **S**eptima

regula. quous nunquā licet re cari? videri scien  
ter quā rōnabili estimacōe credit vel credere d3  
eā valere: tñ quā vendēs plus lebit ex carentia  
rei: quā res etiā in se valeat: tunc p̄t eam supue  
dere sup valorem eius tñ q̄ntum rōnabiliter  
estimat vel estimat d3 damnū suum **Primū**  
p3 ex p̄cedēti. s̄m p3: q̄ res quā alius p̄mo  
facit venalem: tñ nō sit in se melior: ē tñ p̄mo  
melior. **Octava** regula. sicut non ē iniustu3  
quā quis sperat res plus soluturas quā iam sol  
uunt velle eas suare a nō vendere. **Sic** etiā nō  
ē iniustū estimare in vendēdo quā quis habet  
res quas timet minus soluturas dum nō nec  
credat nec causā credēdi habeat eas p̄ tunc  
minus valere quā recipit. **P3** ex nobilib3 secū  
di articuli circa quintā cōdi. **Dico** nōnter quā  
timet q̄ multa facit hō in spe vel timore sine eō  
scientia vel credulitate. **Nonā** regula. quā quā  
nescit nec credit cōitatem errare in taxatione  
p̄cij. etiā si pbabiliter dubitet an erret cōi  
tas: tūc licite p̄t rem suā s̄m estimacōē3 dēm  
vendere: immo si vult videri d3 in tali dubio  
s̄m istā vendere a non s̄m sensū suū **Sivō** scit  
vel credit cōitatem errare in estimacōe: nullo  
mō debet eam seq̄. **P3** ex .ij. articulo. m. v. cōdi  
tione: a. iij. notabili **Decima** regula. quā du  
bitat in quāto res plus vel minus valeat: tunc



modica probabilitas sufficit ad estimandum  
valorē rei. p; ibidē. ¶ Undecima regula. Stās  
in dubio qđ sit p̄cium rei a omittens ementē  
quē nescit artatum vel simplicianū sed ex per  
tium siue industrie a bona fide: vendēs sic nō vi  
dēt quincī mūstus. p; ibidē. ¶ Duodecima re  
gula Sicut cū magis secuā conscientia a fide p̄t  
vendi res etiā cuius vera estimatio ignorat:  
quā venditur hōi ex p̄to circa rem nō artato ali  
qua nccitate: nec hñtū ad eam mōrdm atū desi  
deriū: nec aliqua cautela verbor. opoz vel sig  
noz circūuento vel inducto ad emendū eam  
preciosius q̄ sine ista cautela emēt. Sic sine  
dubio min⁹ securus est de bona fide: immo su  
spect⁹ de mala in tribus casib⁹. Primo quā ven  
dit simpliciter siue in ex p̄to. Secō quā emens ē ne  
cessitatus. Tercio quā ementē aliq̄ arte signo  
rū factoz vel vboz: etiā si vera sint inducit ad  
emendū cari⁹ q̄ alias. Prima p̄s p; p̄ q̄ntaz  
Secō p; quo ad primū q̄ tunc totū onus esti  
matoris venditori incūbit. Quo ad s̄m p; q̄ ar  
tat⁹ cari⁹ emīt facili⁹: non volūtariē simplr: s̄  
volūtariē mixte: a tñ p̄t artatōz emptoris v̄  
ditōr nō p̄t p̄ recipere: s̄ poti⁹ misericordit̄ cū  
eo agē. Quo ad terciū p; q̄ venditor a vere cū  
dia duct⁹ a ignorātia. p̄t inuolūtariē hitualit̄  
emīt maxie quā mēdacijs circūuentē emptor

Ex quo etiā p3. xiiij. regula. Quā dubiū ē quā  
tum res valeat tunc mag̃ periculofū est hōies  
p cautelas inducere ad tm̃ dandū q̃ simplr  
sine tali cautela dare p tanto. P3. qz si ē exces  
sus: ille est maior cā istius excessiue empōis  
qui emptorē ad hoc induxit: q̃ qui eū suo ar  
bitrio dereliq̃t. Decima quarta regula. Mul  
tum alleuiat cōtractus mercator: qz exptus  
expto dat ad emendū ⁊ econuerso. Et hoc in  
tellige qm̃ emptor non ē artatus aliqua neci  
tate vel mod̃mata affectōe impulsus. Primū  
p3 qz quilibet mercator rōnabilitē presumit  
q̃rere lu ex suum ⁊ p̃nus eē ad ea emenda in  
quib⁹ lucz h̃c intelligit: ⁊ alias nō emerz nī  
si crederet se posse lucrari. Scdm p3. qz ṽditōr  
talis h̃c tunc timere qz ex illa artacōe carius  
emat q̃ alias faceret emptor. vel qz ṽditōr  
vendat rē remissius. Decima q̃nta regula.  
qm̃ homo mexptus vadit ad m̃stiores ⁊ mer  
catores publicos: non ē sibi periculū si modi  
cum exhibet vel remisse em̃t m̃h pbabile mo  
tiuū habeat ṽditōrē ex ignorantia. mexpei  
entia. artatione: vel aliquo tali vendere tam  
remisse. Et ipse pbabiliter possit agnoscere:  
rem plus valere. Ratio est. quia om̃m̃ter ta  
les m̃stiores et mercatores expti sunt in sua  
mat̃ria. ⁊ p̃sueuerunt prec̃iosius exhibere q̃



valeat a etiam q̄ ip̄met p̄ tali velint dare: a  
illud multū alleviat facta mercatorū. **¶** Decima  
sexta regula. Sicut ad securitatez conscientie fa  
cit q̄n venditor nulla arte vel cautela verborū  
inducit emptorem non artatū vel simplicia  
num ad emendū cari⁹ q̄ alias emeret. sic ad  
insecuritate facit oppositū facere. p̄ ex. v. a xij  
**¶** Decima septima regula. Sicut in minori pe  
riculo stant q̄ vendunt res ap̄d multos inue  
nibiles a venales: sic debet sibi multo magis  
eē suspectus qui h̄ rem venalem. vel q̄ h̄z offi  
cium seu laborem non possibilē apud alium  
haberi. Primum p̄. q̄ facilius a p̄mquin⁹ p̄t  
haberi estimatio q̄n hoies non sunt artati ad  
vnū. Secus aut̄ est in secūdo casu in quo sibi  
multo maḡ homo d̄ esse suspectus a valde ca  
uere ne necitate hoim exigat a recipiat vltra  
rei aut laboris sui valorem. **¶** Decima octava re  
gula. nullus artifex siue negociator p̄t aliud  
recipere p̄ labore vel pro quocunq̄ grauamine  
suo circa rem vendendā vel p̄sonā ementē: h̄i  
to: nisi bō fide credat q̄ seruiciū h̄mōi vtile fue  
rit. sit vel erit. hoc solo excepto q̄n emens scit  
vel scire pbabilis a sine dolo presumit q̄ mu  
tilis sit labor a seruiciū a nihilomin⁹ vult h̄re  
a acceptat. Primum p̄. q̄ nullus rōnabilis  
emens vult dare aliqd̄ p̄ seruiciū mutilū a no

tiu. **S**ecūm p3. qz p̄sumere possuz q̄ volūtariē  
emat. forte ad aliquē finē sibi maḡvtilē q̄  
vendito: videat. **E**x istis multe regule sp̄ales  
p̄nt inferri. vnde. **D**ecimanona regula. **S**ic  
q̄ frumenta vel alias res coitativiles vel necē  
rias a bonas ad hoc principaliter emunt vt  
nō desint ciuitati patrie: vel aliq̄ alia bona in  
tencōe non intendētes caristia inducere: s̄ q̄n  
cunq̄ necitatem vel notabile grauamen pau  
per̄ viderint: viderē volūt iuxta dēm a rōnabi  
lem vsū: tales non solū licite s̄ etiā merito rie  
p̄nt hoc facē a aliq̄ caristia impedire: a si nō  
oīno saltē vt nō in grauet **S**ic illi q̄ in gregā  
do talia nec ditati p̄sūt: nec vtilitatē ē m̄tē dūt  
s̄ solū lucy suū nihil nisi caristia expectando.  
grauissime peccāt suo labore q̄n l̄ re l̄ itencōe  
nociu⁹ ē: nihil oīo merent̄: s̄ poti⁹ demētur si  
tūt aliq̄ d̄tingit q̄ in p̄ncipio pauperib⁹ vo  
lentib⁹ facē p̄uisionē multū noceret faciendo  
res cariores a postea hoīes nimis exactionāt.  
**P**nt aut̄ vtriq̄ istoz se ex hoc cōsiderare. q̄ em̄  
m̄tēdit caristia dolet de frumentoz copioso p  
uētū. ali⁹ vero letus ē a contentus a non tristis.  
**V**icesima regula q̄ sequit̄ etiā ex. xviii. q̄ fa  
ciūt res imutiles a defectuosas. defectus q̄ eaz  
ex industria a studiose obtegūt a occultāt ma  
le faciunt: a tenent̄ aq̄ restitutionem istius q̄d



occasione talis occultatio eis datur p reb<sup>9</sup>  
nisi res nō obstante defectu tm̄ valeant quā  
tum datur. Et similiter est de hñtib<sup>9</sup> res vā  
les iudicandū. **V**icesima p̄ma regula. q̄uis  
scienter dare alicui occasionez periculi vel dā  
m̄ sp̄ sit illicitum. sicut dicere alicui falsū sem  
p̄ sit illicitum: tñ non ē necārium q̄ hō alteri  
det sp̄ auxilium et cōsiliū ptinens ad qualē  
cunq̄ eius p̄motionem. sicut etiā non teneor  
dicere veritatem sp̄ quam scio: sed hoc solum ē  
necāriū in aliquo casu determinato: puta cū  
aliquis eius cure subdit. vel cum non p̄t ei p̄  
alium subuenire. verba sunt s̄c̄i thome ar. iij.  
Ex quo elicit ea q̄ de venditōe defectuose rei di  
cta sūt arti. primo §. iij. **V**nde subdit ibidēz  
ad tertium argumentum **Q**uis hō non tene  
atur simpliciter omni hōi veritatem dicere de  
hñs q̄ ptinent ad virtutes: tenetur tñ in casu  
illo de hñs dicere veritatē qñ ex eius facto alte  
ri periculi imminet a detrimentū: nisi diceret  
veritatem. sicut patet in reb<sup>9</sup> occulte defectuo  
sis p̄ venditionē alienandis. **V**icesima secū  
da regula. Non sp̄ facit contra caritatē p̄mi  
quī non vult p̄ximo suo bonum quod sibi  
vellet fieri: sed qui nō vult p̄ximo suo bonum  
qđ sibi dēret velle fieri certis parib<sup>9</sup> a sm̄ q̄ re  
cta ratio dicat. q̄ sic a nō aliter intelligendū

est illud præceptū legis nature. qđ tibi vis fieri  
alteri feceris. Vnde qui vult pbare qđ primo  
ad aliqđ teneat qđ mihi vellem fieri: pri<sup>9</sup>  
debet pbare qđ ego teneat: siue ex debito obli  
gar ei facere tale bonū. **E**xempli grā. Ego emo  
libz mihi vtilem p librario: quē alter etiā li  
benter emisset: quē preueni emendō. **S**i ḡ alte  
rum pmissem libz emē bene quīdē fecissē  
sed nō tenebar. immo ego desiderare si alter  
pri<sup>9</sup> remisset ad librariū: vt michi libz dimi  
sisset: sed nō erat mihi debitum. **E**x isto etiam  
p3 veritas casus super pri. arti. §. xv. de sciente  
merces multas futuras: de quo mihi solū cō  
stat: quō possum filere a emē fm forz omunē  
illud ignoratum. **V**icesima octa regula. **Q**  
uis sepe fieri licite possit qđ mercator emat de  
vno p. r. a statim det alteri p. xij. esto qđ scue  
rit pri<sup>9</sup> de. ij. emptore. siue etiā pri<sup>9</sup> straxerit  
cū eo qđ emēt rem a primo. tñ timendum ē qđ  
multū cautelese a dolose tales stractus fiant  
Et iō nō pñt gnaliter a simple sp iustificari.  
ppter qđ etiā hoies vident mag̃ retrahēdi a ta  
libz stradib<sup>9</sup> qđ assecurandi de eis. **P**rimū p3  
pmo si qđ casualē emisset p. r. a statū occurre  
ret sibi qđ cū gaudio a grāz adione. xv. daē  
vellet. **S**ed qñ etiā nō casualit tal occurrit:  
s etiā scient. **P**ōt emē qđ qđ sciat vel verifit



presumat primū venditorē satis eē lucratum  
vt pote qz emit p sex. a fm emptorē etiā satis  
lucrātū esse. qz dabit p. xx. Possēt g̃ valde ca  
ritatiue fieri sic q̃ vn⁹ solus non hēret lucrum  
totum sed multū lucrarent. Aut si prim⁹ dixit  
set medio. p cura m̃ emptorē talis rei: ego da  
to eam p sex. Et secund⁹ diceret. p cura m̃ rem  
talem a ego dabo p ea. p. Similit. si prim⁹ ven  
dens hēat rei precīū imponē. vt si p̃nceps seu  
officialis eius lig̃ de filiis. plūbū de mōtanis  
vellz dare remissi⁹ q̃ prius q̃d ego hēo iudica  
re q̃iā nimis remisse vendat cū bene possit sta  
re qz antea nimis care vēdiderit. Et qz dubiū ē  
an plus ā q̃dū velit tā remisse vēdere non ob  
stāte mea remissa emp̃tōe possum vendere sic  
coiter soluit. Stat etiā qz prim⁹ vendens hēat  
mandatū de nō vendēdo cari⁹ vel sc̃iam de h̃o  
qz plus recipiat. a sc̃ds mandatū tm̃ l̃ sc̃iam  
de emendo remissi⁹. vel prim⁹ defedū sciat i re  
p̃pter quē estimatōe sua nō plus v3: aut cre  
dat multas similes res venturas p̃pter q̃s for  
te postea rem suā vendere nō posset Sc̃ds aut  
sciat locū vbi multo plus soluet. Inter tot g̃  
motiua a circūstantias q̃ a q̃s prim⁹ vendēs  
p̃t h̃ie tam remisse vendēdi: a sc̃ds tam care  
emendī: mediū non h3 eām iudicandi pri  
mū nimis remisse vendē aut fm nimis p̃ciōse

emere. maxime pte sumptis trib<sup>9</sup> supra. p. xi.  
xij. a alijs regulis tactis q<sup>9</sup> qlibet eoz bonā fi  
dem a cām bene credendi hēat. a exptus sit in  
materia. a null<sup>9</sup> sit artatus. nec aliq<sup>9</sup> cautela  
ā circūuentio fiat. **V**icesimaq̄ta regula est  
spāliter de cāpsione seu cambio pecuniaz seu  
aliaz rez q̄ est q̄si quedam venditio vel emp  
tio vni<sup>9</sup> monete p alia. a h<sup>3</sup> q̄si easdē difficul  
tates sic negociatio. a q<sup>9</sup> circa istā cāpsionez  
multa mala fieri p̄nt: sit illa regula. **P**ro q̄  
cunq<sup>9</sup> cā vel opatione p̄t mercator lucz reci  
pe rōe mercū. pro tanto em̄ p̄t campfor reci  
pe lucz pecuniaz de q̄ntō ista res cā aut opa  
tio circa pecunias locum h<sup>3</sup>: a exerceatur circa  
merces **P**z q<sup>9</sup> sicut merces variant<sup>9</sup> m̄ estima  
tione hōim: sic a monete licet forte nō tam coi  
ter a tam in magna quantitate. **I**tem sicut p̄t  
haberi cura. labor. pericula. a alia hmōi circa  
merces abducendas: sic circa pecunias suo mō  
**S**i ergo ppter tales causas recipit mercator q̄  
re non ppter easdem campfor. sic tñ q<sup>9</sup> hoc fa  
ciat sicut supradictum est de negociationib<sup>9</sup>  
pensando bona fide rōnabili aut cōmuni esti  
macōe preciositatem. grauitatē. vtilitatē ope  
ris. cure. labor. officij. a alioz hmōdi. a sm  
hoc p̄t recipe plus aut minus. vel de q̄ntō coi  
estimacōe moneta in meli<sup>9</sup> vel pei<sup>9</sup> mutata ē.



Aut si aliq̄ illaz cāz excusat q̄ de mutuo exp̄  
m̄e vt ppter int̄reē v̄ vitatiōē damni. Porro  
de. iij. spē p quā etiā d̄m̄um transfert vt didū  
est primo arti. p̄ri. ca. 5. quar. etiam speciales  
sunt difficultates. Idcirco de eadē tres sunt re  
gule. Prima. licet mutuas possit de iure reci  
pe vel repetere rem mutuātam vel valorē rei m̄  
hil tñ p̄t vltra hoc q̄ sit pecunia mensurabile  
recipe. repetē vel spare rōe rei mutuāte vel rōe  
mutuacōis. Sed bene p̄t recipere aliq̄d a mutu  
um recipiente: nō p mutuo si sponte vel ex ali  
a iusta cā datur aut pia. Primū p̄z ex descripti  
one mutui. Scdm̄ p̄batur ex int̄enōe sc̄i tho  
me et scoti. q̄ in mutui datione transfert d̄m̄  
um. hoc em̄ sonat vocabulū mutuo do tibi me  
um. ergo qui dedit mutuo non manet d̄ns  
pecunie mutuāte. Et p̄ d̄ns si p̄ illa pecunia re  
cipiat aliq̄d vltra sortē p̄ nō suo recipit. siue  
vendit nō suū. Alia rō est. esto q̄ pecunia ma  
neret sua: non h̄z tñ ex natura sua aliquē v̄fū  
sicut h̄nt alia ex se germinantia: sed tñ p̄ue  
nit fructus ex industria alterius sc̄z v̄tenti.  
Industria aut̄ huius non ē eius q̄ cōcedit pe  
cuniam. q̄ iste volens recipere fructū de pecunia  
vult h̄re fructum de industria nō sua: quam  
tñ non dedit sibi iste ali⁹ ex hoc q̄ accipit mu  
tuum ab alio. Et h̄c etiam est ratio quare p̄

oppositū. fructus pignoz germinantiū cōpu  
tant in sorte. Terciū pz p tix. qz non efficitur  
qz peioris obicōis ex eo qz alteri mutuauit: s̄  
ante mutuationē potuit talia recipere: ergo pz  
**S**ecunda regula. q̄uis p p̄ncipali vsu pecu  
nie nullus aliq̄d vltra sortē rōe mutui possit  
recipere: tñ secundario vsu pecunie qz p̄t aliq̄d  
precio dignū recipere. Primū pz ex p̄cedenti. se  
cundū pz. qz tunc pecunia nō mutuatur s̄ locat̄  
vel obducit̄. Pro cōtintellā nōndum primo qz  
duplices sunt res. q̄dā quaz vsus p̄ncipalis  
ē eaz cōsūptio. sic vsus vini p̄ncipalis ē: vt bi  
batur. panis vt comedit̄. a talia eoz vsu vsu  
munt̄. Alie sunt res q̄rum vsus p̄ncipalis nō  
ē eaz cōsūptio: vt dom⁹ vsus ē inhabitatio. secu  
ris secatio. Secō nōndū qz pecunia duplicē p̄t  
h̄ere vsū. vnū principalem viz cōsūptōe; seu di  
stractōem s̄m qz in cōmutacōe expendit̄. p̄pter  
q̄d p̄ncipalr ē muenta. Ali⁹ vsus ei⁹ ē secundari⁹  
viz vt cedat̄ solū ad cōsionē diuitiaz vel of  
tentacōem. vel ad p̄nendū eā loco pignoris:  
vel ad discendū numerare ipsa mediāte. Ad  
istos enim fines potest pecunia ipsa locari: si  
cut equus vel aliud locabile a pro vsu isto re  
tento dominio pecunia licite recipitur: a tunc  
ex toto est contractus locationis vel conducti  
onis: non autem mutuatō seu mutui datō



Et delet idem pondus restitui: nisi forte sufficiat locati egle in pondere vel valore. Ex preb cis etiã p3 qre licite pvsuvasoz argẽteoz aliqd p̄t recipi. qz ibi dñm retinet apud cedentẽ Et eoz vsus p̄ncipalis non ẽ eoz vsuptio: tñ qz secundarius vsus vasoz argenteoz possz esse omutatio: talem vsum eoz vendere non liceret. **Tercia regula.** quamq̄ in nullo casu vsura sit licita: tñ in quibusdã casibus licet mutuanti plus de pecunia estimabili recipere q̄ mutuauit. sed illud nõ fit ppter mutuacoe; s̄ ppter interesse: vel alia de cã. **Primũ p3.** fm p3 in multis casibus **Primo** ratione pene uentionalis dum tñ non fiat in fraudẽ vsuraz **Exempli grã** dicit scõ. Ego idigeo pecunia mea ad mercandũ: cedo tibi tñ ad certum diẽ: adiciẽs penã obditionalem: qz nisi tali die solueris: qz multũ damnicor alias solves postea tñ ulterius **Pena** huic adiecta licita ẽ. qz licet me suare mdenem sic premendo illũ cum quo strabo. **Signũ** aut qñ nõ ẽ in fraudẽ vsuraz manifestũ est illud. qñ mercator magis uellet sibi solui de p̄fixo q̄ in crastino cũ pena adiecta. Et p̄ oppositum ẽ in fraudẽ qñ ultra diẽ tñsiri potĩ q̄ pecuniã ipõ die solui uellet. **Scd̄s casus** est rõe interesse v̄ ratione dãmuitandi. **Debitõr** em̄ ex cuius non solutiõe

creditor nō biliter damnificat̄ tenetur de iusti-  
cia satisfacere creditori de intereē. Et licet iste  
creditor non p̄t h̄ie actionē cōtra eū in foro ex-  
teriori. vtpote. q̄ nō sunt pacta vel munimēti-  
tū in foro cōsue debitor tenetur vltra sortē ad  
interesse. Tercius casus ē q̄n vtrū q̄. s. capita-  
le et illud sup̄fluū ponitur sub incerto q̄d p̄ba-  
tur eē de vsu. nauiganti. ¶ Nonne arguendo p̄  
locū a simili. q̄ sic ibi incertitudo excusat. ita  
et hic sine pacto etiā licet. q̄ solus anim⁹ sine  
oī pacto v̄bali vel alio signo equalenti oīs de-  
bitori q̄ mutuans nō mutualet nisi spe lucrī  
nō facit illū recipientē vltra sortē h̄ie alienū  
sine pacto. et ideo nec teneri ad restitutionem  
**¶ De speciebus cōtractuum sub cōpendio quā-  
do sint iusti et q̄n iniusti.**

**¶ Capitulum quartum.**

**A**d v̄uendū autē sub cōpendio fm̄ sco.  
de d̄ntijs translationū rez̄ t̄paliū  
nōndū q̄ in trāslatiōe rei t̄paliū q̄ p̄  
p̄riuatā p̄sonā fieri p̄t sunt. v. modi in q̄b⁹  
sp̄ transferē d̄m̄um rei. s. donatio mere liberā.  
p̄mutatio. emptio. v̄bitio. mutuatō actiua  
mutui datio seu pecunie cōcessio. Istis. v. cor̄rū-  
dēt. v. alie trāslatiōes seu d̄ie. Nā d̄tioni cor-  
rūdet vsus libalis accōmodacō. p̄mutacōi cor-  
rūdet p̄mutata et mutuiata accōmodacō. ēptiōi